

Kommenteeritud kokkuvõte

Konsensuskonverentsid on spetsiaalne vahend edasimineku soodustamiseks keerukates küsimustes, kus ühise arusaama puudumine blokeerib poliitilist edasiliikumist. Käesolevas aruandes sisalduvad poliitilised soovitusused on 2010. aasta Euroopa kodutuse teemalise konsensuskonverentsi¹ tulemus. Need on lõppjäreldused, milleni jõudis sõltumatu ekspertkomisjon kuues põhiküsimuses. Nende poliitiliste soovitustega püütakse kujundada tugev alus, millelt saavutada Euroopa Liidu piires kodutuse küsimuses jätkuvat ja tõhusamat edu, eriti uue strateegia Euroopa 2020² ning vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemise Euroopa tegevusprogrammi³ raames.

Vastuseks **1. põhiküsimusele „Mida tähendab kodutus?”** ei nõustu ekspertkomisjon kodutuse „terve mõistuse kohase” määratlusega, milleks on juhuslikes kohtades magamine, vaid jõuab järeldusele, et kodutus on kompleksne, dünaamiline ja eriilmeline protsess erinevate sisenemis- ja väljapääsuteede ehk kulgemisradadega eri üksikisikutele ja gruppidele. Ekspertkomisjon soovitab võtta kodutuse ühtseks raammääratluseks 2005. aastal FEANTSA poolt algatatud tüpologia ETHOS⁴ (Euroopa kodutuse ja eluasemepuuduses isikute tüpologia). ETHOS on kodu füüsilise, sotsiaalse ja õigusliku mõõtme põhjal loodud laiaulatuslik tüpologia, milles klassifitseeritakse kodutuid inimesi vastavalt neljale peamisele elutingimuste tüübile: peavarju puudumine, elukoha puudumine, elamine ebakindlas elukohas ja elamine nõuetele mittevastavas elukohas.

Ekspertkomisjoni vastuses **2. põhiküsimusele „Kodutuse lõpetamine – on see realistlik eesmärk?”** käsitletakse ambitsioonikust, millest ELi kõikehõlmav kodutusestrateegia peaks lähtuma. Ekspertkomisjon teeb kokkuvõtte, et kodutus on raske ebaõiglus ja põhiliste inimõiguste rikkumine, mida saab ja mis tuleks lõpetada. Kuigi inimeste sattumine kodutuse olukorda on ka edaspidi alati võimalik, järeldab ekspertkomisjon, et riiklike/piirkondlike komplekssete kodutusestrateegiatega raames pidevalt võetavate ennetus- ja sekkumismeetmetega saab takistada inimeste kodutuks muutumist ning ka tagada, et kodutuse olukorda sattuvatele inimestele saavutatakse kiiresti pikaajalised lahendused. Seega arvab ekspertkomisjon, et kodutust saab järk-järgult vähendada ja lõppkokkuvõttes lõpetada. Ekspertkomisjon esitab mõned konkreetsete sihid, mis tuleb saavutada, et liikuda edasi kodutuse lõpetamise suunas.

3. põhiküsimuses „Kas kodutuse ennetamiseks ja tõkestamiseks on kõige tõhusamateks meetoditeks eluasemepõhised lähenemisviisid?” kutsus ekspertkomisjon üles muutusele – selle asemel, et kasutada kodutuse puhul peamise lahendusena varjupaiku ja üleminekumajutust, tuleks võtta tarvitusele eluasemepõhised lähenemisviisid. See tähendab, et tuleks suurendada alaliste eluasemete kättesaadavust ja suurendada nii ennetamise kui ka inimestele nende kodudes eluruumi kasutusega seotud piisava toetuse pakkumist vastavalt nende vajadustele.

Vastuseks **4. põhiküsimusele „Kuidas saab tagada kodutute inimeste mõtestatud osalust kodutust käsitlevate poliitikate väljatöötamises?”** kutsus ekspertkomisjon üles liikuma lähenemisviisidelt, milles nähakse kodutuid inimesi passiivsete abi vastuvõtjatena, lähenemisviisidele, milles rõhutatakse nende õigusi ja autonoomiat. Ekspertkomisjon kutsus üles andma kodututele inimestele rohkem õigusi osaleda nende elu mõjutavate otsustuste tegemises. Komisjon toonitab ka mõningaid olulisi barjääre kodutute inimeste poliitikakujundusprotsessides täiel määral osalemise ees ja annab soovitusi nende barjääride kõrvaldamiseks.

¹ Konverentsi lisateavet, sh kõiki asjaomaseid dokumente, vt

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=88&langId=et&eventsId=315&furtherEvents=yes>

² Saadaval: http://europa.eu/press_room/pdf/complet_en_barroso_007_-_europe_2020_-_en_version.pdf

³ Saadaval: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=959&furtherNews=yes>.

⁴ Vt <http://www.feantsa.org/files/freshstart/Toolkits/Ethos/Leaflet/EN.pdf>

5. põhiküsimus „Mil määral peaks olema inimestele tagatud ligipääs kodutute teenustele nende õiguslikust staatusest ja kodakondsusest sõltumatult?” käsitleb kodutute teenuste kättesaadavust, seda eeskätt sisserändajatele ja ELi muude liikmesriikide kodanikele, kes võivad kogeda barjääre oma õigusliku või haldusliku staatuse tõttu. Ekspertkomisjon toonitab, et see on üha kasvava tähtsusega probleem ja vaidlusküsimus seoses sisserändajate ja ELi muude liikmesriikide kodanike kodutuse probleemi suurenemisega mitmetes liikmesriikides. Komisjon kinnitab, et Euroopa Liidus ei tuleks jätta ühtki inimest puudust kannatama, ja rõhutab vajadust austada põhilisi inimõigusi, hoolimata õiguslikust või halduslikust staatusest. Ekspertkomisjon kutsub üles järgima integreeritud lähenemisviisi õigusliku ja haldusliku staatusega seotud juurdepääsubarjäärade tõttu kodutuks jäänud sisserändajate ja ELi kodanike olukorrale. Komisjon toonitab sisserändepoliitika erilist vastutust selle olukorra ennetamisel. Kodutute teenuseid ei tohi süstemaatiliselt kasutada inimesi viletsusse ja kodutusse viiva ebajärjekindla sisserändepoliitika kompenseerimiseks. Samuti ei tohiks ligipääsu kodutute teenustele kasutada sisserände reguleerimise vahendina. Kodututele teenuste pakkujaid ei tohiks karistada teenuste osutamise eest inimestele, kellel ilmneb abi vajadus. Et sellest küsimusest arusaamist tugevdada, järeldeb komisjon, et on vaja teostada ELi uuring kodutuse ja sisserände, samuti ELi vaba liikumise vahelistest seostest. Sellises uuringus tuleks pöörata asjakohast tähelepanu sisserändekogemuste soopõhisele iseloomule ja teatavate naissoost sisserändajate erilisele olukorrale.

6. põhiküsimus on: „Mis peaksid olema ELi kodutusestrateegia elemendid?” Ekspertkomisjoni ülekaalukas järelendus on, et strateegia Euroopa 2020 ja eriti vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemise Euroopa tegevusprogrammi raames ilmneb vajadus omada ambitsioonikat **ELi kodutusestrateegiat**, mis oleks raamistikuks liikmesriikide riiklikele/piirkondlikele strateegiatele ja tõhustaks edasilikumist kodutuse vastases võitluses. Nii ELi üldises raamstrateegias kui ka riiklikes/piirkondlikes strateegiates tuleks rakendada integreeritud lähenemisviisi, ühendades kõik asjaomased valdkonnad, nagu eluase, sotsiaalküsimused, tervishoid ja tööhõive. Need peavad hõlmama nõuetekohast haldustööd, mis võimaldaks kaasata kõiki olulisi sidusrühmi. Need peavad olema tõendipõhised, mis eeldab usaldusväärset andmekogumist ja teadusuuringuid, ning peavad olema suunatud selgetele eesmärkidele. ELi kavandatud strateegia raames kutsub ekspertkomisjon liikmesriike üles kehtestama tähtsajad juhuslikes kohtades magamise ja pikaajalise kodutuse lõpetamiseks. Kesksed prioriteedid peavad olema kodutuse ennetamine, kodututele inimestele kvaliteetsete teenuste osutamine ja neile ligipääsu tagamine taskukohase hinnaga eluasemele koos hädavajaliku toetusega selle kuludeks. Integreeritud kodutusestrateegiates tuleb arvestada kodutu elanikkonna muutuva koosseisuga. ELi tasandil peab strateegiline raamistik toetama, jälgima ja koordineerima integreeritud riiklike/piirkondlike strateegiate arendamist liikmesriikides asjakohase kontrollisüsteemi, sotsiaalse innovatsiooni suunitlusega tugeva uuringute kava, vastastikuse õppimise ja riikidevahelise vahetusprogrammi, kvaliteetsete teenuste edendamise, ELi rahastamisvõimalusteni viivate püsivate seoste ja kodutuse asjakohastes poliitikavaldkondades süvalaiendamise kaudu.